

KULTURHISTORISK
MUSEUM
UNIVERSITETET I OSLO
FORNMINNESEKSJONEN

Postboks 6762,
St. Olavs Plass
0130 Oslo

RAPPORT

ARKEOLOGISK UTGRAVNING

KULTURLAG/GÅRDSHAUG

FUSK NORDRE, 44/1,
AKSIM KOMMUNE, ØSTFOLD

KATHRINE STENE

Oslo 2010

**KULTURHISTORISK
MUSEUM
UNIVERSITETET
I OSLO**

Gårds-/ bruksnavn Fusk nordre	G.nr./ b.nr. 44/1
Kommune Askim	Fylke Østfold
Saksnavn –	Kulturminnetype Kulturlag/gårdshaug
Saksnummer (arkivnr. Kulturhistorisk museum) 00/13240	Tiltakskode/ prosjektkode 750001
Eier/ bruker, adresse Ola Brevig	Tiltakshaver UKM (post 21)
Tidsrom for utgravning 15.–26.01, 25.05., 13.06. & 03.08.2001	M 711-kart/ UTM-koordinater/ Kartdatum Sone 32. N: 6607350. Ø: 625757
ØK-kart CS 037-5-2	ØK-koordinater
A-nr. 01/133	C-nr. 52713/1–10
ID-nr (Askeladden) –	Negativnr. (Kulturhistorisk museum) Cf. 34375
Rapport ved: Kathrine Stene	Dato: 17.11.2010
Saksbehandler: Per Oscar Nybruget	Prosjektleder: Kathrine Stene

SAMMENDRAG

I denne rapporten foreligger resultatene fra den arkeologiske utgravningen foretatt på Fusk Nordre, 44/1, Askim kommune, Østfold, i perioden 15.–26. januar, og dokumentasjon av sjakteprofiler 25. mai, 13. juni og 3. august 2001. Et kulturlag bestående av flere sjikt fra middelalder og etterreformatorisk tid ble undersøkt inne i stua i våningshuset og langs husets yttervegger. Kulturlaget har en utbredelse på ca. 375 m². I underkant av ¼ av laget ble undersøkt. Laget representerer flere deponeringer av avfall over en periode på ca. 400 år. To ¹⁴C-dateringer fra bunn av laget viser at de eldste massene ble deponert på slutten av 1200-tallet. Kulturlaget ligger på dagens gårdstun, delvis under nåværende våningshus som ble bygget på 1700-tallet. Ut fra disse forholdene er det nærliggende å tolke kulturlaget på Fusk som del av en gårdshaug.

INNHOOLD

1. Bakgrunn for undersøkelsen	s. 2
2. Deltakere, tidsrom	s. 3
3. Formidling	s. 3
4. Landskapet – funn og fornminner	s. 5
5. Utgravningen	s. 6
5.1 Problemstillinger	s. 6
5.2 Utgravningsmetode	s. 6
5.3 Utgravningens forløp	s. 6
5.4 Kildekritiske forhold	s. 7
5.5 Utgravningen	s. 8
5.5.1 Lag, strukturer og kontekster	s. 9
5.5.2 Funnmateriale	s. 11
5.5.3 Naturvitenskapelige prøver	s. 11
5.5.4 Datering	s. 11
5.6 Vurdering av utgravningsresultatene, tolkning og diskusjon	s. 12
6. Konklusjon	s. 12
7. Litteratur	s. 13
8. Vedlegg	s. 14
8.1 Lagbeskrivelse	s. 14
8.2 Funn og prøver	s. 15
8.3 Tegninger	s. 17
8.4 Fotoliste	s. 18

RAPPORT FRA ARKEOLOGISK UTGRAVNING AV KULTURLAG/GÅRDSHAUG FRA MIDDELALDER OG ETTERREFORMATORISK TID

**FUSK NORDRE, 44/1, ASKIM KOMMUNE,
ØSTFOLD**

FORFATTER: KATHRINE STENE

1. BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN

I denne rapporten foreligger resultatene fra den arkeologiske utgravningen foretatt på Fusk Nordre, 44/1, Askim kommune, Østfold, i perioden 15.–26. januar, og dokumentasjon av sjakteprofiler 25. mai, 13. juni og 3. august 2001. Et kulturlag bestående av flere sjikt fra middelalder og etterreformatorisk tid ble undersøkt inne i stua i våningshuset og langs husets yttervegger. Laget representerer flere deponeringer av avfall, og det er tolket som del av en gårdshaug.

I årene 1970 til 1985 gravde daværende grunneier Tore Brevig for hånd rundt og delvis under våningshuset på gården i forbindelse med utbedringer av huset grunnmur, og det ble dessuten gravd kablegrøfter i hagen. Brevig påviste et tykt steinholdig kulturlag med en utbredelse på ca. 15x25 m (375 m²), som lå inntil huset i sørvest og strakte seg inn under bygningen. Rett utenfor og inne i huset ble det funnet skår av kleberkar av middelaldersk type, bryne og tegl (C52022), og dessuten et spinnehjul (C52304). Brevig sendte trekull fra laget til Nasjonallaboratoriet for radiologisk datering, Trondheim. ¹⁴C-dateringen ga resultatet AD 1280–1410 (610±80 BP, T-6885). Gjenstandene og resultatet av ¹⁴C-dateringen ble sendt til Kulturhistorisk museum, dæværende Oldsaksamlingen, og Brevig foreslo at kulturlaget ble undersøkt. Da han ikke fikk noe svar fra Oldsaksamlingen regnet han med at kulturlaget ikke hadde noen arkeologisk interesse.

I 2000 kontaktet Universitetets kulturhistoriske museer (UKM), Oldsaksamlingen, Tore Brevig i forbindelse med katalogisering av funnene han hadde sendt inn i 1986. Ved en befaring av representanter fra UKM ble det gitt informasjon om at det forelå planer om ombygging/restaurering av golvet i stua vinteren 2001, og dessuten planer om å lage en hellelagt terrasse i området ved våningshusets søndre endevegg.

Ola Brevig, nåværende grunneier, søkte i brev av 24. oktober 2000 om tillatelse til fjerning av masse i våningshuset for å restaurere golvene og drenering rundt grunnmuren. Østfold fylkeskommune anbefalte i brev av 8. november 2000 at det ble gitt dispensasjon fra kulturminneloven. UKM hadde nå en mulighet til å undersøke et kulturlag fra middelalderen. Saken ble behandlet på møtet i Fornminneseksjonen 11. desember 2000 (sak F 160/00, saksnummer 00/13204) hvor det ble gitt dispensasjon fra Lov om kulturminner av 9. juni 1978, § 8, 1. ledd, for tillatelse til å utberede

golvene i våningshuset. Siden Tore Brevig meldte fra om kulturlaget i 1986, men fikk ingen tilbakemelding fra Oldsaksamlingen, fant UKM det nå nødvendig å finansiere den arkeologisk undersøkelsen.

2. DELTAGERE, TIDSROM

Feltarbeidet inne i våningshuset pågikk i tida 15.–26. januar 2001.

Deltakere	Tidsperiode	Dagsverk
Jostein Bergstøl	15.–26.01.	10
Marius A. Hauge	15.–19.01.	5
Snorre Haukalid	22.–26.01.	5
Kathrine Stene (feltleder)	15.–26.01.	10
Vivian Wangen	15.01.	1
Antall dagsverk		31

Tabell 1: Deltakere ved feltarbeidet 15.–26. januar 2001.

Erik R. Johansen utførte søk med metalldetektor den 16. januar, og Aage T. Olsen utførte søk den 25. januar, begge fra Norges Metallsøkerforening.

Opprensing og dokumentasjon av sjakteprofiler utenfor våningshuset ble utført av Kathrine Stene den 25. mai, 13. juni og 3. august 2001 (3 dagsverk).

3. FORMIDLING

Avisartikler:

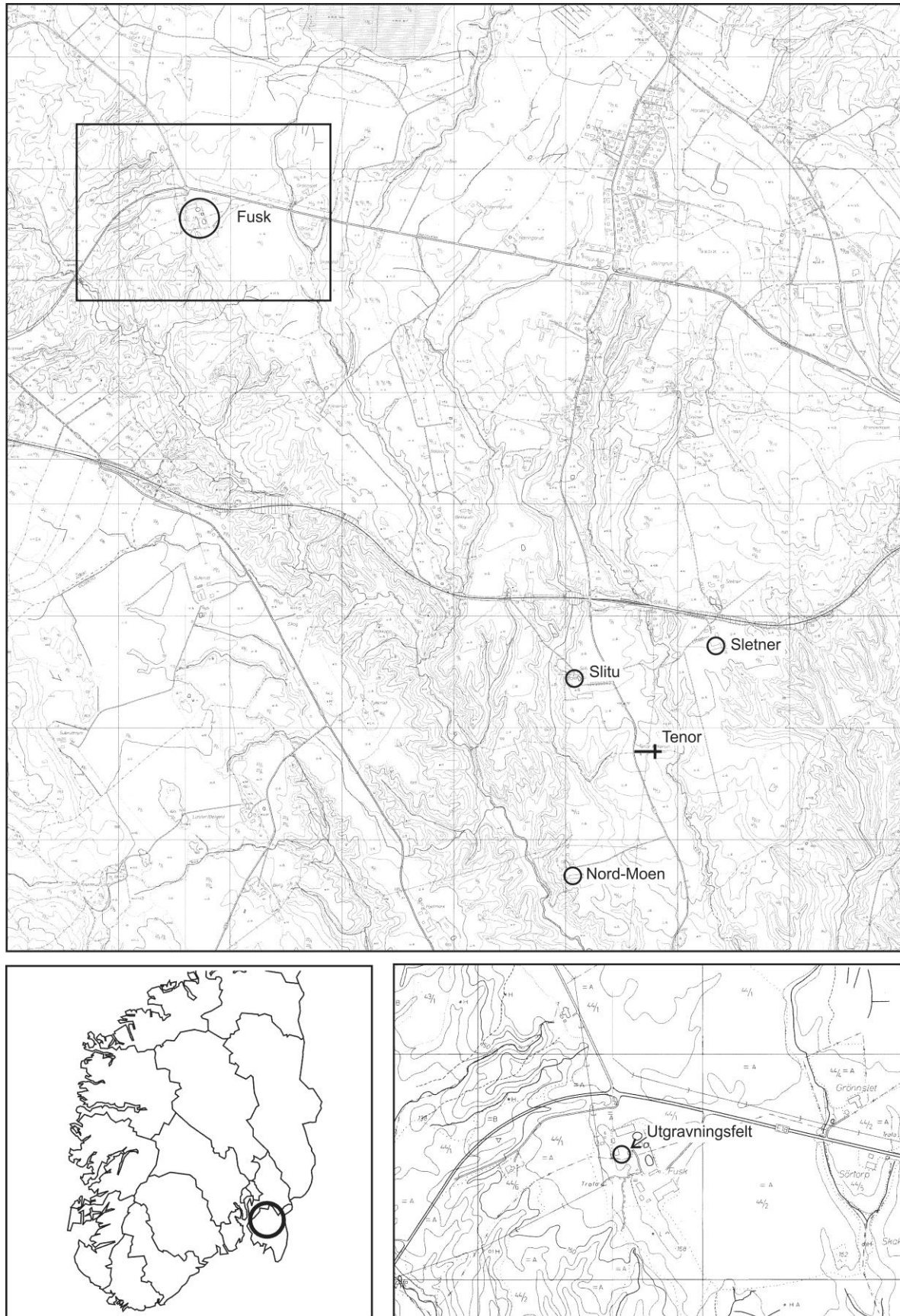
17. januar Øvre Smaalenene – ”Middelalderfunn i stua/Graver i stua på Fusk. Finner rester etter bosetting fra middelalder”.
20. januar Fredrikstad Blad (notis) – ”Arkeologiske funn i stua”.
4. februar Aftenposten – ”Fortidsjakt under stuegulvet”.

TV-innslag:

23. januar TVNorge Aktuelt.

Befaring:

17. januar Arkeologene Gro Anita Bårdseth og Ole Grimsrud, Østfold fylkeskommune.
25. januar Per Oscar Nybruget, Fornminneseksjonen/UKM, og freelancejournalist Henriette Five.

Figur 1: Kart over gården Fusk nordre med avmerking av det undersøkte området (nederst til høyre).

4. LANDSKAPET - FUNN OG FORNMINNER

Gården Fusk Nordre, 44/1, ligger 165 moh. på et nordvest-sørøst orientert høydedrag, i vestre ytterkant av Slitu-sletta. Ved gårdene nordre og søndre Fusk ender Slitu-sletta i en markert ravedal og gårdene er plassert nær brinken av denne. Gårdsanleggene ligger høyt i terrenget og har god utsikt i forhold til det omkringliggende landskapet.

Bygdene Askim, Eidsberg og Trøgstad utgjorde tidligere Heggen og Frøland fogderi, et landskap som er rikt på kulturminner. Nær dagens bosetningsområder dominerer synlige kulturminner slik som gravhauger og gravrøyser fra jernalder. Det mest kjente funnet fra dette området er nok depotfunnet fra Sletner. Dette rike gullfunnet med blant annet 18 gullbrakteater er datert til folkevandringstid (Bøe 1912).

I Heggen og Frøland fogderi er det kjent tre kirker som var bygd i middelalder, blant annet Tenor kirke som i dag er en ruin. Det er ikke kjent andre kulturminner fra middelalder i nærområdet til gården Fusk. Men det er registrert kokstein i åkrene tilknyttet mange gårder i dette landskapet (Skar m.fl. 1996). Det er ikke angitt hvilken type skjørbrent stein det dreier seg om, slik at den skjørbrente steinen kan indikere ulike typer aktivitet og bosetning fra både forhistorisk tid og middelalder. Store mengder med skjørbrent stein i form av kokstein/bryggerstein har ved undersøkelser i Hedmark, Oppland og Akershus blitt datert til yngre jernalder og middelalder (Finstad 1998; Pilø 2005; Skre 1988, 1998).

Før Brevigs påvisning av kulturlaget med gjenstandsfunn var det ikke kjent automatisk fredete kulturminner på gården. Gården er derimot kjent fra skriftlige kilder fra middelalderen, nevnt første gang i 1336. Det var gårdens besitter Torgeir Føsk som da ble innkalt som domsmann (DN, bind I, s. 190). Seinere i 1379 blir det opplyst at Holte Eivindsson og hans hustru solgte en skyldpart i Fusk (Fauskar) til presten i Eidsberg (DN, bind II, s. 352-353). Selve navnet Fusk eller Føsk betyr trøsket, forvitret tre, og kan antyde at gården er anlagt tidligere enn i middelalder (Rygh 1897:41).

Dagens våningshus, som ligger opp på deler av kulturlaget, ble bygget på 1700-tallet.

Figur 2: Foto av våningshuset med inngangspartiet til stua.

5. UTGRAVNINGEN

Kulturlaget som blir omtalt i denne rapporten besto av flere deponerte sjikt/lag (9–10) med skjørbrent stein, trekull, sand og silt. Det var det ulike mengdeforholdet mellom disse komponentene som gjorde det mulig å skille ut forskjellige sjikt/lag. Få gjenstander ble funnet, men flere lag inneholdt fragmenter av brent og ubrent bein, samt klumper av brent leire. Med unntak av de yngste og eldste sjiktene/lagene, inneholdt kulturlaget store mengder skjørbrent stein. Mengden med skjørbrent stein deponert innenfor et avgrenset område gjør at den er tolket som kokstein/bryggerstein, med andre ord stein brukt til oppvarming av væske.

5.1 PROBLEMSTILLINGER

Det var i den delen av kulturlaget som lå inne i våningshuset/stua som ble undersøkt, samt dokumentasjon av profilvegger i dreneringsgrøfta langs utsiden av huset.

Problemstillingene knyttet til undersøkelsen var av en enkel art:

- Hvilke komponenter består kulturlaget av?
- Er det mulig å skille ut flere bruksfaser?
- Hvilke aktiviteter kan knyttes til kulturlaget?
- Er det mulig å finne rester etter bygninger?
- Er det rester etter eldre aktivitet enn kulturlaget?

5.2 UTGRAVNINGSMETODE

Stua dekket et areal på ca. 40 m², bredde 4,8 m (N-S) og lengde 8,4 m (Ø-V). Det ble gravd en sjakt (orientert øst-vest) fra stuas østre vegg til den vestre veggen. Den hadde en bredde på 80–130 cm. Den var en forlengelse av en tidligere grav sjakt i øst, ved inngangspartiet til stua. Profilen mot sør ble dokumentert. Sjakta førte til at utgravningsfeltet ble del i to, et søndre og nordre felt. Jordmassen som blir omtalt som ”kulturlaget” besto av flere lag/sjikt og dekket et areal på ca. 20 m² i den østligste delen av stua. Kulturlaget ble gravd stratigrafisk og dokumentert i plan undervegs i undersøkelsen. En profilbenk, orientert nord-sør med en lengde på 2,3 m og en bredde på 30–40 cm ble lagt opp fra stuas søndre vegg, 3,3 m fra stuas østre vegg.

Dreneringsgrøftene rundt den vestlige delen av våningshuset ble rensert opp og dokumentert i flere omganger sommeren 2001 (25. mai, 13. juni og 3. august).

5.3 UTGRAVNINGENS FORLØP

Utgravningen startet med å grave en sjakt, orientert øst-vest. Profilen mot sør ble dokumentert. Samtidig med dette ble et lag (lag 1) påført rundt 1920 fjernet. Massene fra dette laget ble gått over med metalldetektor, samt overflata på det øverste sjiktet i kulturlaget (lag 2). Det var noen utslag på jern, mest moderne spiker. Søket ble betegnet som ”negativt”. Deretter ble sjiktene i kulturlaget gravd stratigrafisk. Nest siste dag av undersøkelsen (25.01.) ble de fjernet jordmassene gått over med metalldetektor. Det ble ikke påvist førreformatoriske gjenstander.

Figur 3: Utgravningen pågår - graving av lag 1.

Figur 4: Snorre Haukalid, Tore Brevig og Jostein Bergstøl.

5.4 KILDEKRITISKE FORHOLD

Dagens våningshus ble bygget på 1700-tallet. Fundamentering og en mulig kjellergrøp tilhørende denne bygningen (se nedenfor) har ført til noe forstyrrelse på de underliggende lagene. I årene 1970–1985 ble det gravd delvis under våningshuset i forbindelse med utbedringer av husets grunnmur i øst og i sør, og dessuten graving av kabelgrøfter utenfor bygningen. Det var i forbindelse med disse gravingene at Tore Brevig fant skår av kleberkar, bryne, tegl og et spinnehjul ved inngangpartiet til stua. Det øverste laget (under dagens stuegolv) ble ifølge Brevig påført rundt 1920 da dærværende golv ble skiftet ut.

5.5 UTGRAVNINGEN

5.5.1 LAG, STRUKTURER OG KONTEKSTER

Sjakten orientert øst-vest ble gravd ned til grunnfjellet. 11 lag ble dokumentert i profilen mot sør. Ni av de eldste lagene er tolket å tilhører "kulturlaget". I bunn av sjakta i den østre delen, ca. 1,5 m fra den østre veggen, ble det funnet et halvt vevlodd av kleber. Dette er i det samme området hvor det ble funnet et spinnehul (C52304), to skår av kleberkar, et bryne og to fragmenter av tegl (C52022/1–3) under grøftegraving i 1970–1985.

Utgravningsfeltet

De yngste lag og strukturer – ca. 1700–1920

Det yngste laget ble påført rundt 1920 (se ovenfor), og besto av lys siltaktig leire – *lag 1*. Det inneholdt trevirke og kvist, samt isolasjonsrester, glass, porselen, tegl og spiker. Under dette laget framkom det øverste sjiktet av kulturlaget. I toppen av kulturlaget ble det påvist strukturer i form av en *firkantet nedgravning* på ca. 1,5 m (N-S) x 1,6 m (Ø-V) med en dybde på ca. 60 cm, og 10 små "*stolpehull*"/"*staurhull*", orientert nord-sør ca. 40–50 cm vest for den firkantete nedgravningen. Strukturene er yngre enn kulturlaget. De var fylt med den samme masse som lag 1. Den firkantete nedgravningen var gravd ned til grunnfjellet. Den er tolket som et slags kjellerrom, trolig anlagt samtidig med nåværende bygning på 1700-tallet.

"Stolpehullene"/"staurhullene" kan kanskje ha tilhørt en veggkonstruksjon, men denne tolkningen er svært usikker. To flate steiner, ca. 25–40 x 40 cm, lå på toppen av lag 2. Den ene i avgrensingen av lag 2 i vest og den andre ved den sørlige veggen. Steinene kan opprinnelig ha vært *syllsteiner* til dagens bygning.

Kulturlaget – ca. 1280–1700

Etter fjerning av lag 1 framkom massene av det som blir beskrevet som kulturlaget. Det hadde en naturlig avgrensing mot fjellundergrunnen i sør, slik at kulturlaget dekket et areal på ca. 20 m² inne i stua. Hele laget hadde en tykkelse opp til 70 cm. Det yngste sjiktet/laget i kulturlaget – *lag 2*, besto av mørk brun silt iblandet trekull og skjørbrønt stein. Det ble gjort funn av blant annet krittpipefragmenter. Lag 2 hadde en utbredelse som dekket "hele" utgravningsfeltet. De eldre sjiktene i kulturlaget hadde derimot mindre utbredelse i plan. Det ble ikke avdekket sikre konstruksjonsrester som kunne knyttes til tidligere bygninger, men noen mulige konstruksjoner som et ildsted midt i stua (søndre felt), og rester etter et mulig brønt tregolv i det nord-østre hjørnet av stua (nordre felt) (se nedenfor).

Midt i stua ved profilbenken ble det avdekket en større stein. Under steinen var det et lag med svart sand som inneholdt svært mye trekull – *lag 3*. Rett nord for dette laget lå det et tykt avgrenset lag med *rødbrent leire*. Det er mulig at trekullaget og den brente leire kan være rester etter et tidligere ildsted, men dette kunne ikke fastslås med sikkerhet. De eldre lagene – *lag 4 og 5*, hadde ulik mengde med trekull, men begge inneholdt store mengder med skjørbrønt stein. Noen laget inneholdt dessuten en del brønt leire, slik som *lag 5*. *Lag 6* som var konsentrert til området i nordøst besto av lys brun sand/silt og inneholdt værken trekull eller kokstein. De eldre *lagene 7–9* besto av leire med ulike fargenyanser og forskjellig andel trekull. I lag 7, i det nordøstre hjørnet av stua ble det avdekket *brønte trerester*. En mulig tolkning er at det kan være rester av et golv. Under kulturlaget, og over fjellet ble det avdekket lys grå leire – *lag 10*. Det er usikkert om denne er avsatt naturlig eller er påført.

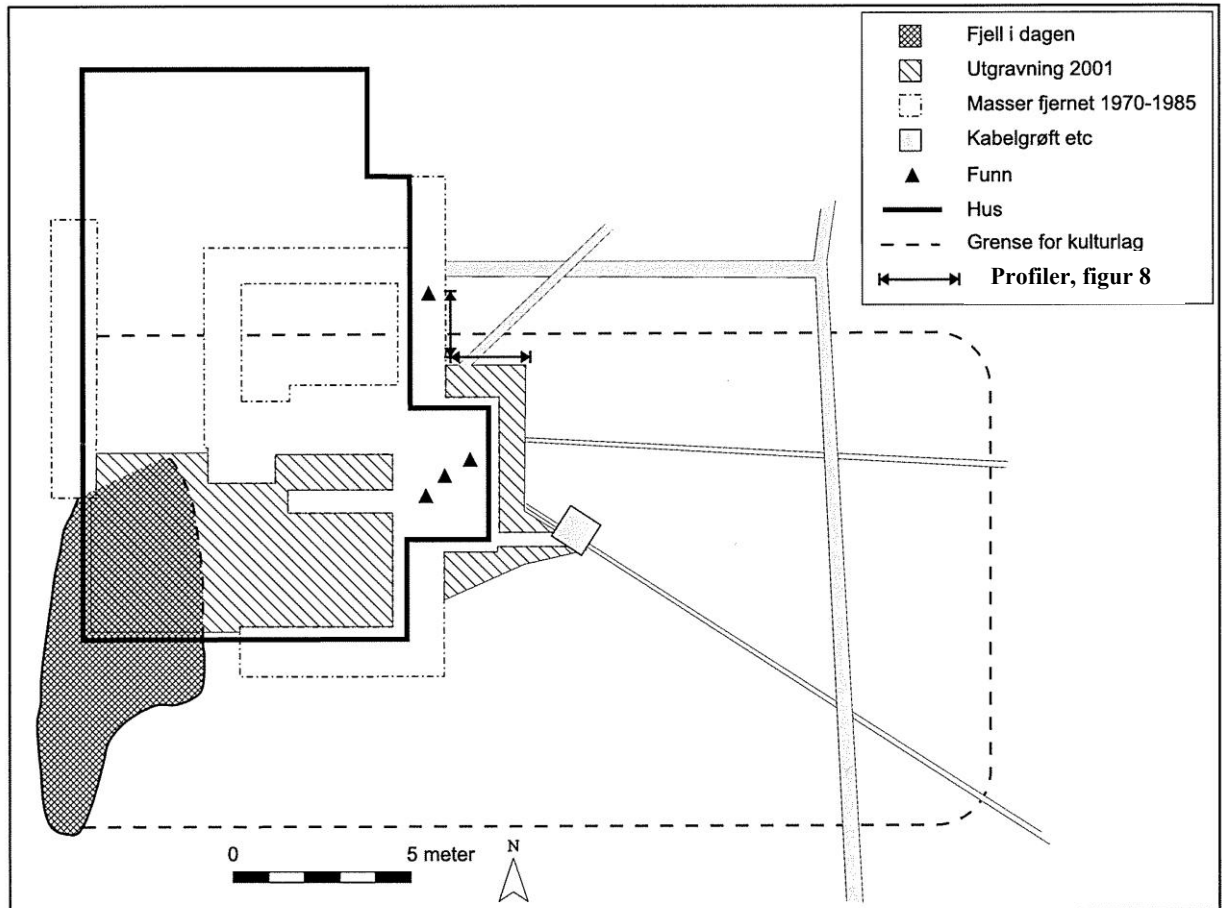
Figur 5: Foto av kulturlaget og mulig ildsted. Nord-sør-profilbenk inne i stua.

Dokumentasjon av profiler i dreneringsgrøfter rundt den sørvestlige delen av våningshuset

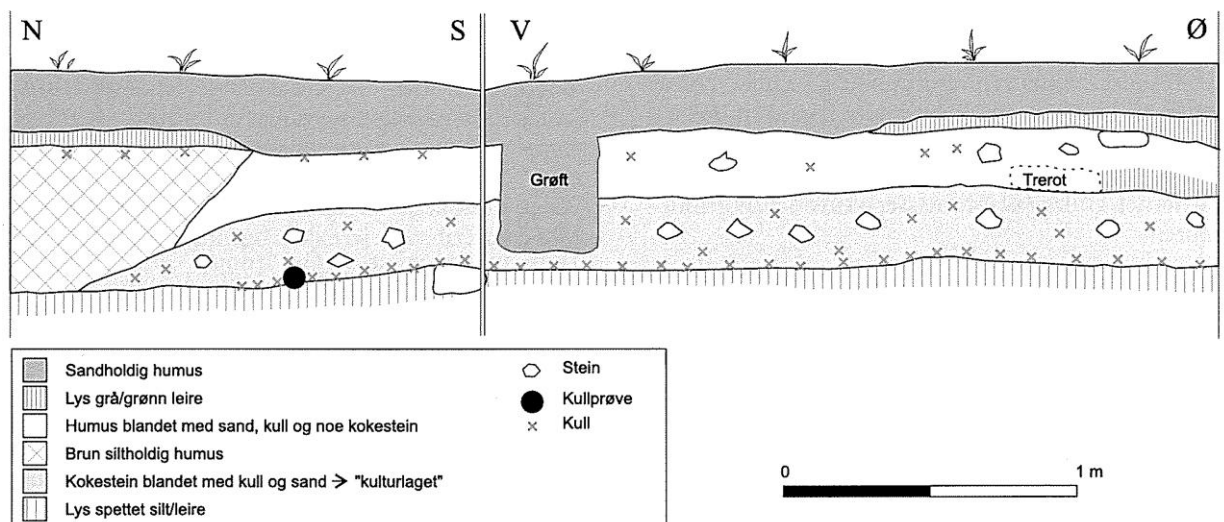
Kulturlaget avtegnet seg som et tykt horisontalt lag med flere sjikt. Foruten moderne grøfter, ble det ikke påvist konstruksjonsrester eller nedgravninger i kulturlaget. En kullprøve fra bunn av kulturlaget er vedartsbestemt (bjørk, gran, furu) og ^{14}C -datert (AD 1280–1410). En del av en bakstehelle av kleber ble funnet i forbindelse med graving av dreneringsgrøfta, utenfor inngangspartiet til stua, med andre ord i nærheten av de andre gjenstandsfunnene av kleber.

Figur 6: Foto av kulturlaget. Profil i grøft utenfor våningshuset.

Figur 7: Planskisse over våningshuset og kulturlagets utbredelse.

Figur 8: Profiltegning av kulturlaget. Profil i grøft øst for våningshusets yttervegg.

5.5.2 FUNNMATERIALE

Funnmaterialet har fått tildelt A-nr. 01/133 og C-nr. 52713. Undervegs i utgravningen ble alle funn samlet inn. Det dreide seg om få gjenstander, en del brent leire, både fragmenter av brent og ubrent bein, og trekullprøver (se funnliste). Det meste av materialet er kassert i ettertid, fordi det stort sett dreier seg om etterreformatorisk materialet. Men det er tatt vare på en representativ andel for å gi et innblikk av hva man kan forvente å finne i denne typen kulturminner – gårdshauger. Dessuten dreier det seg i dette tilfellet om en ”uavbrutt” avfallsdeponering på samme sted fra middelalder fram til byggingen av nåværende våningshus.

Figur 9: Vevlodd av kleber.

Figur 10: Bakstehelle av kleber.

5.5.3 NATURVITENSKAPELIGE PRØVER

Seks trekullprøver er katalogisert. De er tatt fra profiler og undervegs i utgravningen. Flere prøver ble samlet inn, men er seinere kassert da konetksten er usikker.

En trekullprøve ble vedartsbestemt av Helge I. Høeg til *bjørk, gran og furu*. Prøven (C52713/16, T-18469) er ^{14}C -datert ved Nasjonallaboratoriet for radiologisk datering, NTNU, Trondheim.

5.5.4 DATERING

Resultatet av ^{14}C -dateringen av trekullprøven (T-18469) ga AD 1285–1410 (645±95). Prøven kommer fra bunn av kulturlagets yttergrense mot nord. Dateringen har er mer eller mindre identisk med resultatet av trekullprøven Tore Brevig fikk datert på 1980-tallet. Denne prøven (T-6885) fikk dateringen AD 1280–1410 (610±80). I følge Brevig kommer denne prøven fra nedre del av kulturlaget, og ble tatt ut fra grøft inne i stua, ved inngangspartiet.

To gjenstander, et halvt vevlodd og et fragment av en bakstehelle, begge av kleber, ble funnet under utgravningene. Begge kan dateres til middelalder. Baksteheller av kleber er en vanlig funngruppe fra middelalderbyene fra 1100-tallet fram til 1500-tallet (Nordeide 1994:249). Tidligere er det gjort funn av to randskår og et bukskår av

kleberkar (C52022/1), antakelig bolleformet som Lossius 1977, Type C. Kleberkar av type C forekommer fra 1000–1100 frem til etterreformatorisk tid.

De yngste lagene i kulturlaget innehold fragmenter av kritt Piper. Det eldste skriftlige belegg vi har for tobakksrøyking i Norge er fra 1612 (Skre 1981:156). Kritt Piper er vanlig å finne i arkeologiske kontekster fra 1600-tallet og oppover i tid.

5.6 VURDERING AV UTGRAVNINGSRISULTATENE, TOLKNING OG DISKUSJON

Utgravningsresultatene viser at kulturlaget er anlagt direkte på undergrunnen. De to ¹⁴C-dateringene i bunn av laget viser at de eldste massene ble deponert på slutten av 1200-tallet. Ingen eldre spor etter aktivitet ble påvist. Det var mulig å skille ut forskjellige sjikt/lag i kulturlaget. Hovedkomponentene i sjiktene besto av skjørbrent stein og trekull, med relativt få gjenstandsfunn. På denne bakgrunn er avsetningene tolket å ha én funksjon. Den store mengden skjørbrent stein av typen kokstein/bryggestein indikerer at laget er et tykt avfallslag. Massene er av en karakter som ikke naturlig vil deponeres inne i en bygning, men like i nærheten av, på selve gårdstunet. Et mulig ildsted og brente trerester kan imidlertid indikere at det har stått eldre bygninger i denne delen av kulturlaget.

Denne type avsetninger av lag opp på hverandre er hovedsakelig kjent fra gårdshauger langs kysten av Nord-Norge. En vanlig gårdshaug er ca. 200 m lang, 50–70 m brei og er 1–2 m høy. Gårdshaugene er tilknyttet permanente boplasser som har vært i bruk over lang tid. Det har skjedd en opphopning av avfallsmateriale hvor bebyggelsen til enhver tid har stått. Når husene måtte fornyes ble de revet og jevnet ut, og det ble bygget nye bygninger oppe på de gamle (Bertelsen 1974, 2005; Munch 1966; Simonsen 1991). De fleste nordnorske gårdshauger oppstår i vikningtid/tidlig middelalder, og de er som oftes assosiert med norrøn agrar gårdsbosetning.

6. KONKLUSJON

Kulturlaget har en utbredelse på ca. 375 m². I underkant av ¼ av laget ble undersøkt. To ¹⁴C-dateringene fra bunn av laget viser at de eldste massene ble deponert på slutten av 1200-tallet. Kulturlaget ligger på dagens gårdstun, delvis under nåværende våningshus som ble bygget på 1700-tallet. Ut fra disse forholdene er det nærliggende å tolke kulturlaget på Fusk som del av en gårdshaug lik de som er kjent fra Nord-Norge (Stene 2007).

7. LITTERATUR

- Bertelsen, R. 1974: Gardshauger i Hadsel. *Hofdassegl*, bind 19, s. 274-278. Stokmarknes.
- Bertelsen, R. 2005: Gårdshaugene i Nord-Norge. Kommentar til de siste 15 års forskningsvirksomhet. Stensilserie B-historie, nr. 2. 2. opplag, revidert. Universitetet i Tromsø, Institutt for samfunnsvitenskap.
- Bøe, J. 1921: Norske guldfund fra folkevandringstid. *Bergen museum aarbok 1920–1921:2*. Bergen.
- Finstad, E. 1998: Hus på landsbygda i Sørøst-Norge i vikingtid og tidlig middelalder. En analyse med hovedvekt på konstruksjon, planløsning, funksjon og ildstedstype. Upublisert hovedfagsoppgave i nordisk arkeologi. Universitetet i Oslo.
- Lossius, S. M. 1977: Klebermaterialet fra Borgund, Sunnmøre. Arkeologiske avhandlinger 1. Historisk museum, Universitetet i Bergen.
- Munch, G. S. 1966: Gårdshauger i Nord-Norge. Viking. Tidsskrift for norrøn arkeologi. Bind XXX, s. 25-59. Norsk arkeologisk selskap. Oslo.
- Nordeide, S. W. 1994. Baksteheller. I *Kaupangen ved Nidelva. 1000 års byhistorie belyst gjennom de arkeologiske undersøkelsene på Folkebibliotekstomten i Trondheim 1973–1985*, s. 249. Riksantikvarens Skrifter nr. 7. Trondheim.
- Pilø, L. 2005: *Bosted – urgård – enkeltgård. En analyse av premissene i den norske bosetningshistoriske forskningstradisjon på bakgrunn av bebyggelsesarkeologisk feltarbeid på Hedemarken*. Oslo arkeologiske serie vol. 3. Universitetet i Oslo.
- Rygh, O. 1897: *Norske Gaardsnavne*. Bind 1, s. 41. Kristiania.
- Simonsen, P. 1991: *Fortidsminner nord for polarsirkelen*. Universitetsforlaget. Oslo.
- Skar, B., M. L. B. Sollund, T. L. Tønnesen & J. Bergstøl 1996: *Ny E-18. Melleby – Askim Østfold fylke*. Oppdragsmelding 009. Norsk institutt for kulturminneforskning.
- Skre, D. 1981: Kritt Piper. I *Fra Christianias bygrunn. Arkeologiske utgravninger i revierstredet 5-7, Oslo*, s. 155-170. Red. E. Schia. Riksantikvarens Skrifter nr. 4. Øvre Ervik.
- Skre, D. 1988: *Gård, kirke, bygd og sogn: organiseringsmodeller og organisasjonsenheter i middelalderens kirkebygging i Sør-Gudbrandsdalen*. Riksantikvarens rapporter nr. 16. Øvre Ervik.
- Skre, D. 1998: *Herredømmet. Bosetning og besittelse på Romerike 200–1350 e.Kr.* Acta Humaniora 32. Oslo.
- Stene, K. 2007: En gårdshaug i Østfold. Undersøkelse av kulturlag fra middelalder på gården Fusk i Askim kommune. I *Den tapte middelalder? Middelalderens sentrale landbebyggelse*, s. 191-202. Artikkelsamling. Red. Jes Martens, Vibeke Vandrup Martens og Kathrine Stene. Varia 71. Kulturhistorisk museum, Universitete i Oslo.

8. VEDLEGG

8.1. LAGBESKRIVELSE

Lagene som ble avdekket hadde forskjellig utbredelse i plan og tykkelse. Det er derfor noe avvik mellom antall lag og beskrivelsen av lagene som ble dokumentert i profiler og de som framkom ved stratigrafisk graving.

Søndre felt: Lag avdekket ved stratigrafisk graving:

- Lag 1 (yngst): Lys siltaktig leire. Laget hadde noe forskjellig karakter i N og S. I S var laget tykkest og var her iblandet en god del trevirke og kvist og dessuten moderne ”søppel” i form av isolasjonsrester, glass, spiker, porselen og tegl. I N ble det også funnet noe tegl og porselen. I følge Tore Brevig ble dette laget påført rundt **1920**.
- Lag 2: Øverste sjikt i ”kulturlaget”. Laget besto av mørk brun silt iblandet trekull og skjørbrent stein. (Se tegning 2a)
- Lag 3a: Laget besto hovedsakelig av trekull. Utbredelse Ø for profilbenk. (Se tegning 5)
- Lag 3: Svart sand iblandet leire, inneholdt mye trekull. (Se tegning 5 & 6)
- Lag 4: Brunsvart sand med mye skjørbrent stein (kokstein). (Se tegning 5)
- Lag 5: Brun leire/silt med mye skjørbrent stein (kokstein). (Se tegning 5 & 6)
- Lag 6: Lys brun sand med noe humus. Inneholdt ikke skjørbrent stein eller trekull. Laget var avgrenset til området i nord-øst.
- Lag 7: Grå leire/silt med kullbiter. Laget var avgrenset til området i nord-øst.
- Lag 8: Lys gul kompakt leire. Noen kullflekker. Laget var avgrenset til området i nord.
- Lag 9: Grå leire. Noen kullflekker.
- Lag 10: Lys grå leire – natur?

Lag dokumentert i Ø-profilen i firkantet nedgravning, søndre felt (se tegning 4):

- Lag 1 (yngst): Grå sandholdig silt.
- Lag 2: Sand/silt blandet med trekull, noe skjørbrent stein (kokestein).
- Lag 3: Sand med skjørbrent stein, inneholder mindre trekull enn lag 2.
- Lag 4: Sand blandet med trekull. Linser med leire.
- Lag 5: Leire blandet med sand, inneholder noe trekull.
- Lag 6: Mørk brun sand blandet med trekull.
- Lag 7: Lys brun leire.
- Lag 8: Mørk brun, trekullholdig silt.
- Lag 9 (eldst): Mørk brun, trekullholdig silt blandet med sand.

Lagen 2–9 utgjorde ”kulturlaget”.

S-profil i Ø–V-sjakt: Dokumenterte lag (se tegning 3):

- Lag 1 (yngst): Løs sandholdig masse.
- Lag 2: Gul siltholdig leire (= lag 1, søndre felt).
- Lag 3: Brun sand iblandet noe trekull.
- Lag 4: Mørk brun sandholdig silt iblandet noe trekull, inneholder ikke skjørbrente steiner.
- Lag 5: Mørk brun sand med mye skjørbrent stein og trekull.
- Lag 6: Lys brun siltholdig leire med noe trekull.

- Lag 7: Gråbrun leire.
 Lag 8: Rødbrun sand.
 Lag 9: Lys grå leire iblandet noe trekull.
 Lag 10: Lys brun humus, mulig torv.
 Lag 11 (eldste): Fin, mørk silt blandet med trekull (funn av brent leire).

Mellom flere av lagene var det striper med trekull, både kompakt trekullag og spredt trekull. Det er hovedsakelig lag 5 som utgjorde ”kulturlaget”.

8.2. FUNN OG PRØVER

Funnliste C52713/1–10

C-nr.	Funn-nr. (felt)	Kontekst/struktur	Gjenstand(er)	St. mål/vekt	Materiale	Kommentar
C52713/1	F2	Bunn av Ø–V-sjakt	Halvt vevlodd av kleber	10,5 cm/ 371 g	Kleber	
C52713/2	F40	Grøft	Del av bakstehelle av kleber	5,7 cm	Kleber	Ved inngangspartiet, utsiden av bygning
C52713/3	F16	Lag 3	To deler av krittpestilker	2,3 cm	Leire	Nordre felt
C52713/4	F30	Lag 3	Brent leire (lys brun/bers)	8,6 g	Leire	Søndre felt
C52713/5	F37	Lag 5	Brent leire (rød)	15,2 g	Leire	Søndre felt
C52713/6	F39	Nedgravning	Brent leire (lys brunorange)	88,0	Leire	Søndre felt
C52713/7	F3	Ø–V-sjakt	Slagg, mulig sintret leire	32,0 g	Slagg?	
C52713/8	F23	Lag 3	Ubrent bein	4,9 g	Bein	Nordre felt
C52713/9	F17	Lag 3	Brent bein	5,9 g	Bein	Søndre felt
C52713/10	F38	Lag 5	Brent bein	0,9 g	Bein	Søndre felt
–	F1	Lag 1	Turkis glassperle		Glass	Kassert
–	F4	Firkantet nedgravning	Jernbiter		Jern	Kassert
–	F5	Firkantet nedgravning	Fragment av glass		Glass	Kassert
–	F6	Firkantet nedgravning	Ubrent bein		Bein	Kassert
–	F7	Firkantet nedgravning	Klumper jern		Jern	Kassert
–	F8	Firkantet nedgravning	Trekullbiter		Trekull	Kassert
–	F9	Firkantet nedgravning	Ubrent bein		Bein	Kassert
–	F10	Firkantet nedgravning	Klumper av metall		Udefinert metall	Kassert
–	F11	Firkantet nedgravning	Glaseret keramikk		Keramikk	Kassert
–	F12	Firkantet nedgravning	Nagle av jern		Jern	Kassert
–	F13	Firkantet nedgravning	Nagle av jern		Jern	Kassert

–	F14	Firkantet nedgravning	Brent leire		Leire	Kassert
–	F15	Firkantet nedgravning	Brent leire		Leire	Kassert
–	F18		Brent leire		Leire	Kassert
–	F19		Ubrent bein		Bein	Kassert
–	F20	Lag 2	Del av krittpipestilke		Leire	Kassert
–	F21	Lag 3	Udefinert jern		Jern	Kassert
–	F22	Lag 3	Brent leire		Leire	Kassert
–	F24		Brent bein		Bein	Kassert
–	F25		Brent bein		Bein	Kassert
–	F26	Lag 3	Brent leire		Leire	Kassert
–	F27	Lag 3	Brent leire		Leire	Kassert
–	F28	Lag 3	Brent bein		Bein	Kassert
–	F29		"Stein"/metall?		Stein/ metall?	Kassert
–	F31	Lag 3	Brent leire		Leire	Kassert
–	F32	Lag 3	Brent bein		Bein	Kassert
–	F33	Lag 3	Brent leire		Leire	Kassert
–	F34	Lag 3	Brent bein		Bein	Kassert
–	F35	Lag 3	Ubrent bein		Bein	Kassert
–	F36	Lag 5	Brent leire		Leire	Kassert

Liste over kullprøver (C52713/11–14)

Prøve-nr.	Kontekst	C-nr.	NTNU Lab.nr.	Gram	Treslag	Kommentar	C14-dat.
KP1	Lag 4	C52713/11		1,2		Nordre felt	
KP2	"Stokk", lag 5	C52713/12		6,5		Nordre felt	
KP3	Retten over "golvlag"	C52713/13		9,7		Nordre felt	
KP4	Trekullag, rett under lag med "matjord" (lag 3)	C52713/14		2,9		Ø-V-profil, grøft utenfor bygning (25.05.01)	
KP5	Lag med skjørbrent stein og mye trekull (lag 6)	C52713/15		1,7		N-S-profil, grøft utenfor bygning (25.05.01)	
KP6*	Kullag i bunn av kulturlaget (lag 5)	C52713/16	T-18469	1,0	Bjørk, gran, furu	Grøft utenfor bygning, enden av kulturlaget i N (13.06.01)	AD 1285-1410 (645±95 BP)

* Materialet fra trekullprøven som er magasinert er ikke vedartsbestemt.

8.3. TEGNINGER

Utgravning inne i stua/våningshuset 15.–26. januar 2001:

1. Plantegninger i målestokk 1:50. 1) Stua. 2) Lag 1 + Ø–V-sjakt/profil.
- 2a. Plantegning i målestokk 1:20. Lag 2.
- 2b. Plantegning i målestokk 1:20. Forsenkning i fjellet med kulturlag.
3. Profiltegning i målestokk 1:20. Sørprofil i Ø–V-sjakt.
4. Profiltegning i målestokk 1:20. Profil i firkantet nedgravning.
5. Plantegning i målestokk 1:20. Multiplan av lag 3, 4 og 5.
6. Plantegning i målestokk 1:20. Multiplan av lag 3, 5 og 6.

Dokumentasjon av sjaktprofiler utenfor våningshuset 25. mai, 13. juni og 3. august 2001:

7. Profiltegning i målestokk 1:20. Sørsiden og sørøstre hjørnet av bygningen (25.05.01).
8. Profiltegning i målestokk 1:20. Sørsiden av inngangsparti til stua (13.06.01).
- 9a. Profiltegning i målestokk 1:20. Rett øst for inngangsparti til stua (13.06.01).
- 9b. Profiltegning i målestokk 1:20. Nord/øst for inngangsparti til stua (13.06.01).
10. Profiltegning i målestokk 1:20. Østsiden av bygningen (03.08.01)
11. Profiltegning i målestokk 1:20. Sørsiden av inngangsparti til stua, utvidelse av grøft, samme plassering som tegning 8 (03.08.01).

8.4. FOTOLISTE**Fotoliste, Negativnr. Cf. 34375**

Film 1 Bilde nr.	Dato	Motiv	Sett mot	Sign.
5	15.01.01	Arbeidsbilde – Jostein	V	KS
6	15.01.01	Arbeidsbilde/situasjonen ved gravestart i det SØ-hjørnet av rommet	S	KS
7	16.01.01	”Firkantet” nedgravning. SØ-hjørnet av rommet	Ø	KS
8	16.01.01	”Firkantet” nedgravning. SØ-hjørnet av rommet	Ø	KS
9	17.01.01	Kulturlaget under den påfylte brunesilt-leirelag (ca. 1920 – legging av nye golvplanker)	Ø	JB
10	17.01.01	Kulturlaget under den påfylte brunesilt-leirelag (ca. 1920 – legging av nye golvplanker)	Ø	JB
11	17.01.01	Kulturlaget under den påfylte brunesilt-leirelag (ca. 1920 – legging av nye golvplanker)	V	KS
12	17.01.01	Kulturlaget under den påfylte brunesilt-leirelag (ca. 1920 – legging av nye golvplanker)	V	KS
13	17.01.01	Ø-V-gående profil. Fotografert fra Ø mot V – 1	N	KS
14	17.01.01	Ø-V-gående profil. Fotografert fra Ø mot V – 2	N	KS
15	17.01.01	Ø-V-gående profil. Fotografert fra Ø mot V – 3	N	KS
16	17.01.01	Ø-V-gående profil. Fotografert fra Ø mot V – 4	N	KS
17	18.01.01	Trevirke i Ø-kant i ”firkantet” nedgravning, nesten helt i bunnen.	Ø	MAH
18	18.01.01	Trevirke i Ø-kant i ”firkantet” nedgravning, nesten helt i bunnen.	Ø	MAH
19	18.01.01	Trevirke i Ø-kant i ”firkantet” nedgravning, nesten helt i bunnen.	Ø	MAH
20	18.01.01	Trevirke i Ø-kant i ”firkantet” nedgravning, nesten helt i bunnen.	Ø	MAH
21	18.01.01	Trevirke i Ø-kant i ”firkantet” nedgravning, nesten helt i bunnen.	Ø	MAH
22	18.01.01	Trevirke i Ø-kant i ”firkantet” nedgravning, nesten helt i bunnen.	Ø	MAH
23	18.01.01	Den ”firkantete” nedgravningen tømt for fyllmasse	Ø	KS
24	18.01.01	Den ”firkantete” nedgravningen tømt for fyllmasse	Ø	KS
25	18.01.01	Bjelkerest på syllstein i det NØ-hjørnet i rommet. Mulig bjelkerest fra golvet som ble lagt ca. 1920	Ø	JB
26	18.01.01	Bjelkerest på syllstein i det NØ-hjørnet i rommet. Mulig bjelkerest fra golvet som ble lagt ca. 1920	Ø	JB
27	19.01.01	Mulige pælehull fylt med leire. 9 stk. som ligger parvise, orientert NV-SØ. Lå Ø for profilbenken	S?	MAH
28	22.01.01	Laget (nr.?) i SØ-hjørnet i rommet	SØ	JB
29	22.01.01	Bunn av lag 2 i området N for profilsjakt – N? Ø	Ø? N	SH
30	22.01.01	Bunn av lag 2 i området N for profilsjakt – midtpartiet	Ø? N	SH
31	22.01.01	Bunn av lag 2 i området N for profilsjakt – S? V	Ø? N	SH
32	22.01.01	Bunn av lag 2 i området N for profilsjakt –	NØ	SH

		oversiktsbilde		
33	23.01.01	Oversikt over området i det NØ-hjørnet i rommet. Multikontekst (under lag 2 el. 3?)	Ø	JB
34	23.01.01	Oversikt over området i det SØ-hjørnet i rommet. Multikontekst (under lag 2 el. 3?)	Ø	JB
35	23.01.01	Oversikt over området øst for profilbenk. Multikontekst (under lag 2 el. 3?)	Ø	JB
36	23.01.01	Oversikt over området øst for profilbenk. Multikontekst (under lag 2 el. 3?)	S	JB
37	23.01.01	Oversikt over området i det SØ-hjørnet i rommet. Multikontekst (under lag 2 el. 3?)	Ø	JB

Film 2 Bilde nr.	Dato	Motiv	Sett mot	Sign.
1	24.01.01	N-S-profilbenk	Ø	KS
2	24.01.01	Oversikt over området N for profilsjakt. Multikontekst (lag 1, 2, 3 og 4 i dagboka)	Ø	JB
3	24.01.01	Oversikt over området N for profilsjakt. Multikontekst (lag 1, 2, 3 og 4 i dagboka)	N	JB
4	24.01.01	Oversikt over området N for profilsjakt. Multikontekst (lag 1, 2, 3 og 4 i dagboka)	N	JB
5	24.01.01	Oversikt over området N for profilsjakt. Multikontekst (lag 1, 2, 3 og 4 i dagboka)	N	JB
6	25.01.01	Våningshuset	VNV	KS
7	25.01.01	SØ-hjørnet på våningshuset	V	KS
8	25.01.01	SV-hjørnet på våningshuset	Ø	KS
9	25.01.01	Kårhuset med stabburet i bakgrunnen	Ø	KS
10	25.01.01	Området N for profilsjakt (lag 1, 2 og 5 i dagboka?)	N	SH
11	25.01.01	Området N for profilsjakt (lag 1, 2 og 5 i dagboka?)	N	SH
13	25.01.01	NØ-hjørnet – lag 7	N	SH
14	26.01.01	NØ-hjørnet – lag 7	N	SH
15	26.01.01	NØ-hjørnet – lag 7	V	SH
16	26.01.01	NØ-hjørnet – lag 7	V	SH
17	26.01.01	NØ-hjørnet – lag 7	V	SH
18	26.01.01	NØ-hjørnet – lag 7	V	SH
19	26.01.01	?	?	?
20	26.01.01	Arbeidsbilde – Snorre og Jostein	V	KS
21	26.01.01	Arbeidsbilde – Snorre og Tore Brevig	V	KS
22	26.01.01	Arbeidsbilde – Snorre, Tore Brevig og Jostein	V	KS
23	26.01.01	Linse med brent leire	V	KS
24	26.01.01	SØ-hjørnet – lag 3, 5 og 6	Ø	KS
25	26.01.01	SØ-hjørnet – lag 3, 5 og 6	S	KS
26	26.01.01	SØ-hjørnet – lag 3, 5 og 6	Ø	KS
27	26.01.01	Mulig nedgravning, yngre enn lag 7	N	JB
28	26.01.01	Mulig nedgravning, yngre enn lag 7	S	JB
29	26.01.01	N-S-profilbenk	V	KS
30	26.01.01	N-S-profilbenk	V	KS

31	26.01.01	N-S-profilbenk	V	KS
32	26.01.01	N-S-profilbenk	V	KS
33	26.01.01	N-S-profilbenk	V	KS
34	26.01.01	N-S-profilbenk	Ø	KS

Film 3 Bilde nr.	Dato	Motiv	Sett mot	Sign.
1	25.05.01	Grøft ved bygningens SØ-hjørnet	V	KS
2	25.05.01	Profil – grøft ved bygningens SØ-hjørnet	Ø	KS
3	25.05.01	Profil – grøft ved bygningens SØ-hjørnet	?	KS
4	25.05.01	Profil – grøft ved bygningens SØ-hjørnet	Ø	KS

Film 4 Bilde nr.	Dato	Motiv	Sett mot	Sign.
1	13.06.01	Profil – grøft Ø of NØ for inngangsparti	SØ	KS
2	13.06.01	Profil – grøft Ø of NØ for inngangsparti	SØ	KS
3	13.06.01	Profil – grøft Ø of NØ for inngangsparti	NØ	KS
4	13.06.01	Profil – grøft Ø of NØ for inngangsparti	NØ	KS
5	13.06.01	Profil – grøft Ø of NØ for inngangsparti	N	KS
6	13.06.01	Profil – grøft Ø of NØ for inngangsparti	N	KS

Film 5 Bilde nr.	Dato	Motiv	Sett mot	Sign.
1	03.08.01	Kathrine i grøfta	–	JM
2	03.08.01	Kathrine i grøfta	–	JM
3	03.08.01	Grøft ved inngangsparti til stua	–	KS
4	03.08.01	Tore Brevig og Jes Martens	–	KS

LABORATORIET FOR RADIOLOGISK DATERING

Adr.: NTNU – Gløshaugen, Sem Sælandsv. 5, 7491 Trondheim
Telefon 73593310 Telefax 73593383

DATERINGSRAPPORT

Oppdragsgiver: Stene, Kathrine
KHM/Fornminneseksjonen
Postboks 6762, St. Olavs plass, 0130 Oslo

DF-3962

Lab. ref.	Oppdragsgivers ref.	Materiale	Datert del	¹⁴ C alder før nåtid	Kalibrert alder	δ ¹³ C ‰
T-18469	KP-profil, Fusk Askim, Østfold	Trekull Bjørk, gran furu	1.2 g	645 ± 95	AD1285-1410	-26.1*

Dato: 20 OCT 2006

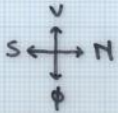
Laboratoriet for Radiologisk Datering

Fred H. Skogseth

Steinar Gulliksen

Fusk nordre, 44/1,
Askim k., Østfold

Dok. av profilm i
grøftene:
25.05, 13.06. & 3.8.01
K. Steane

Tegn. 7
25.5.01

Våningshus

Inngang
stue

Tegn. 7
25.5.01

Tegn. 8
13.6.01

Tegn. 11
3.8.01
(utvidelse
av grøft)

Tegn. 9a
13.6.01

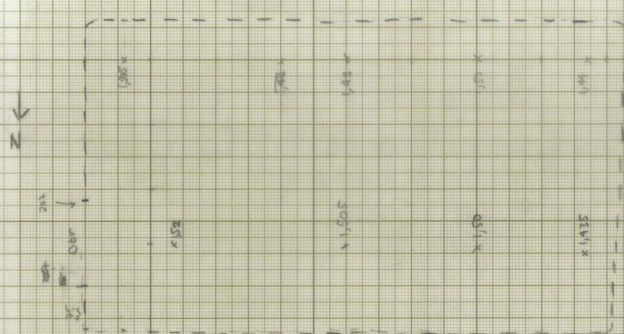
Tegn. 10
3.8.01

Tegn. 9b
13.6.01

1:8,20
1:4,83

1:50

Planplott - PLS, skanningsplan m/V: 09, SS

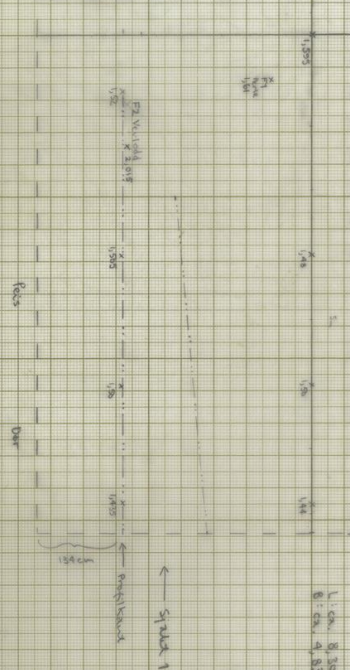
$$\begin{matrix} 1 & = & 20,5 \\ 0,5 & \times & 9,5 \\ 0,2 & \times & 4,8 \\ \hline & = & 25,2 \end{matrix}$$

1:20 =

Tegning 1

Tegning 200 (Teg 1) → grøftene i/v terren silt/leire lag (ca 0,2m)

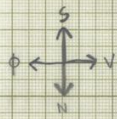

15.01.01/KS - Fusk Askim k., Østfold
skisse av grunnplan i stue. Pl: 1:50

Planplott - PLS, skanningsplan
m/V: 09SS

1: om 8,20 m (K-V)
8: om 4,83 m (N-S)

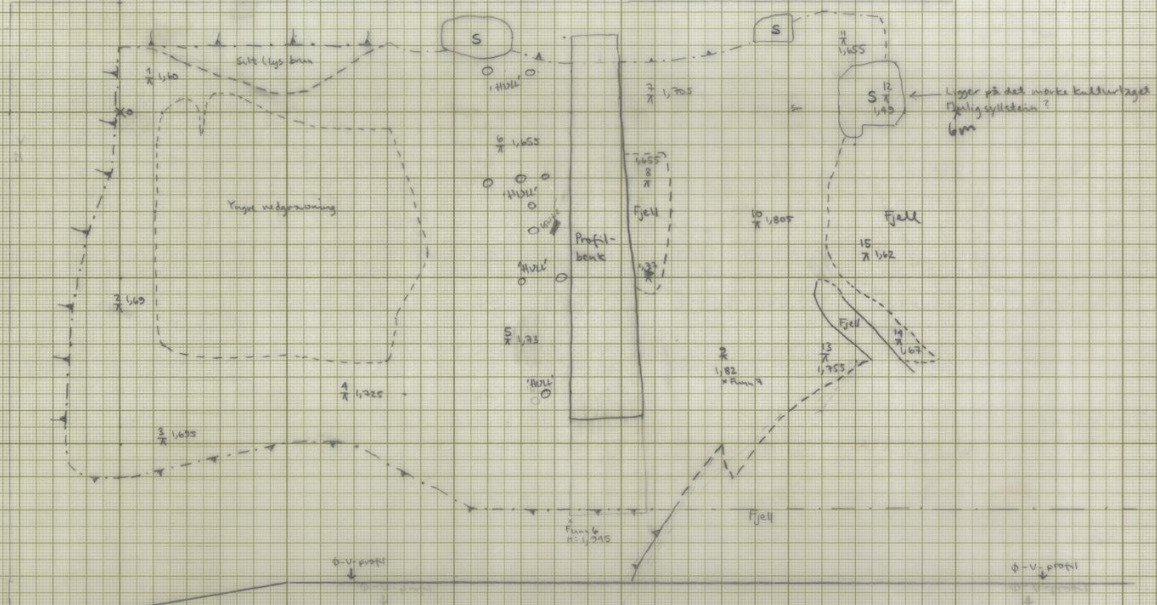

Tegning 2a

Fuske, Askim, Østfold
 17.01.01
 16.01.01 / KS
 M: 1:20
 Skjemat. D.955

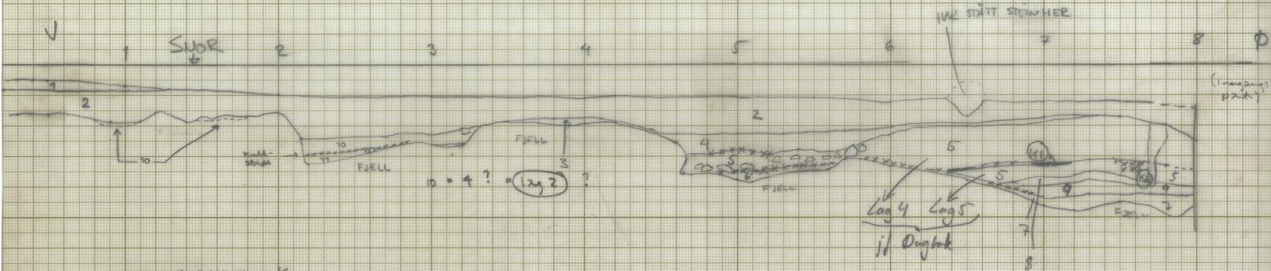
1945
 Bredde
 50m

Tegning av (lag 2) → toppsjikt på kulturlaget med yngre nedgravning - både moderne "fiktive" nedgravning og mulige paleohull

Tegning 3

PROFILTEGNING 1:20
 JORDEN 17/1-01
 GJENNOMGÅENDE ØST/VEST - PROFIL

— = KULLSPETTER
 X = TREKULL

- 1: Løs, strømagig masse
- 2: Gultbrun leire/silt = lag 1
- 3: Brun sand med litt kullspetter
- 4: Mørk brun sand/silt, svært finvasket, litt trekull i spetter, ikke forstein
- 5: Mørk brun sand med rel. mye skiveformt stein og trekull = kullig
- 6: Lys brun silt/leire med litt kullspetter
- 7: Gråbrun leire
- 8: Rødbrun sand
- 9: Grå/lys leire - vassleire - med kullspetter
- 10: Lys brun jord, m. torv
- 11: Fin, mørk silt blandet med kull (Brun silt leire)

K1 = Kullpart 1
 K2 = Kullpart 2

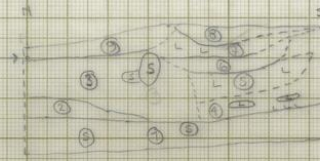
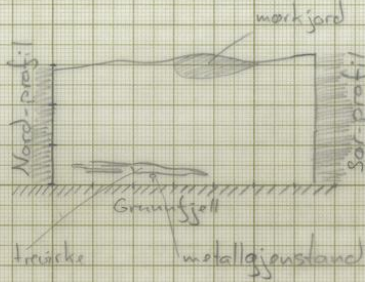
Teori 4

18.01.2001 MAF
Fush, Ashim
1:20

ca 215 oppå terrenget, midten
ca 225 - - - - -
ca 161,5 oppå kanten, - - - } nivåerte høyder

Fiskepelt: 0,955

Utsnittslagning av terreng i bunnen av sjikanet nedgraving, østret del, ved mot grunnfjellet

Profil tegn 1:20
Ø-profil i fiskepelt -
nedgr.

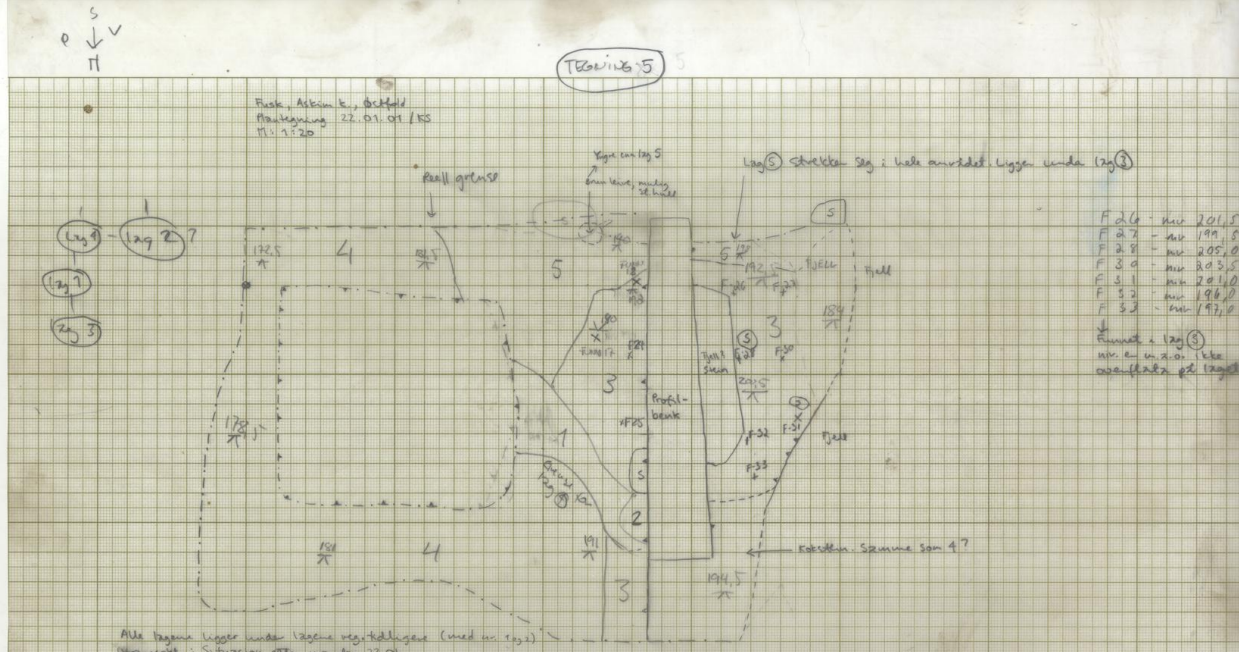
201,5
199,5
205,0
203,5
201,0
196,0
171,0

- 1 Grå sand/leire salt
- 2 Sand blandet med kull skjell med stein
- 3 Sand med skjellrest stein. Noe kull.
- 4 Sand blandet med kull. Løsere med leire
- 5 Leire blandet med sand. Noe kull
- 6 Mørk brun sand, kull.
- 7 Lys brun leire
- 8 Mørk brun kullholdig salt
- 9 Mørk brun kullholdig salt blandet med sand

1) 1
2) 2
3) 3

Teori 5

Fush, Ashim k., Østfold
Planlegging 22.01.01/RS
M: 1:20

F 26	-	høy	201,5
F 27	-	høy	199,5
F 28	-	høy	205,0
F 30	-	høy	203,5
F 31	-	høy	201,0
F 32	-	høy	196,0
F 33	-	høy	171,0

↓
Kantlinje i lag 5
niv. i m. s. d. i kull
overflata på lag 5

Alle lagene ligger under lagene og tidligere (med nr. 1-5)
Målestokk: Situasjon eller vandre 22.01.
Lag 1 min foregående lag og nivåerte (HVS og osv)
→ system for lag 3 og 4
Lag 3 ligger rundt den store steinen
Under lag 3 ligger lag 5 som der for hvor en større utvidelse enn
det som sees på planene

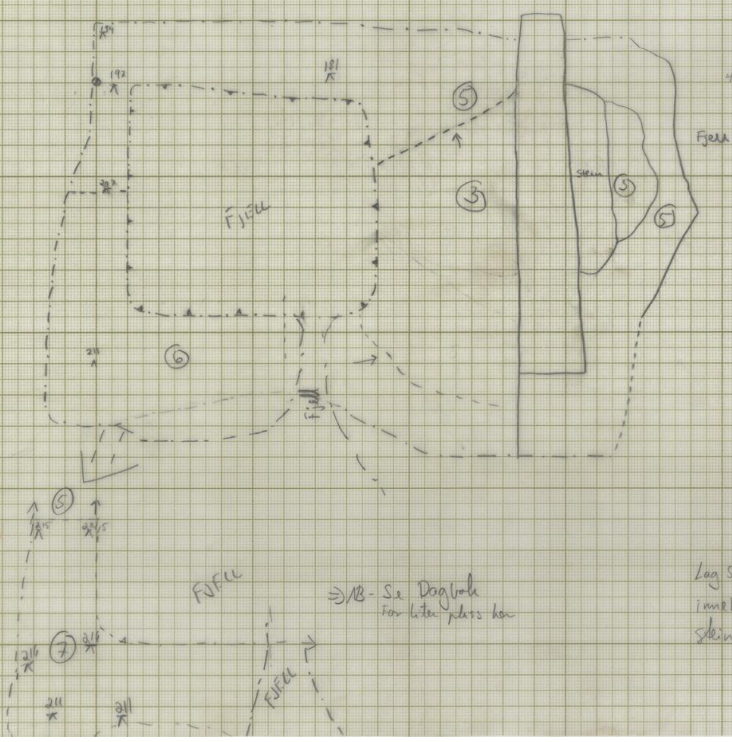
- 1) Ikke valde grensen på 1 og 3 og 5
- 1 = GRÅ SAND/LEIRE
  - 2 = RØD LEIRE M/KULL RUND
  - 3 = SOFT SAND/LEIRE M/KULL
  - 4 = SAND-BRUNSØFT MED MYE KØRSTEIN
  - 5 = LYS BRUN LEIRE

Yngst?
Fusling
skjellrest

Fisk, Askim K., Østfold
Planlægning, 25.01.01
1:1 1:20

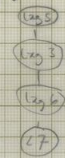
Tegning av lag 5 på tegning 6

- Lag 3: Silt/sand og sten
- Lag 4: Kalkstein og sand
- Lag 5: Kalkstein og leire/silt

Lag 5: Hvor alle like
mange kalkstein alle
skaler. Mest: Ø
// Tegning 5

Lag 3 yngre enn lag 5
Lag 3 yngre enn lag 6

Lag 7 = Grå silt/silt
m/ kull - lut. sv

Tilsvare lag 7 i område
N for profil
NB → Helt: NO fjære
med det lille jordfyll under
lag 7 og lag 9
der, lag 8 skille ikke
helt område

⇒ NB - Se Dagbok
for liten plass her

Lag 5 og lag 6: Ø
innhølet er det skinn
skinn < 20 cm

Fisk, Askim K., Østfold
25.5.01/05

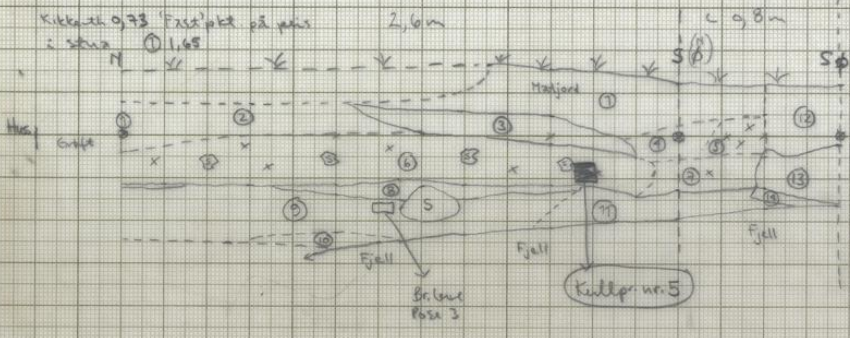
Profiltegning 1:20

Tegning 7

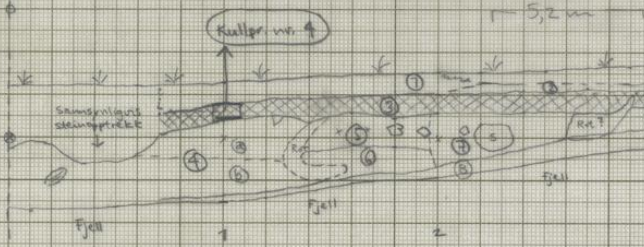
Kirkete 993 Fossået på plass
i skog 1:65

2,6m

5,8m

- 1) Mest jord
- 2) Blått masse med mest jord og småstein
- 3) Brun silt
- 4) Omvælt masse med jord og småstein
- 5) Kullblandet jord
- 6) Kullblandet jord med skjærbare og stein (kulllag)
- 7) - - - Forstyrt
- 8) Silt/leire - leire farge m/ brune leireklumper
- 9) Lys silt
- 10) Grå silt/leire
- 11) Lys brun silt/leire med brune leireklumper
- 12) Blått masse: mest jord og småstein
- 13) Lys brun silt/leire
- 14) Kullblandet jord

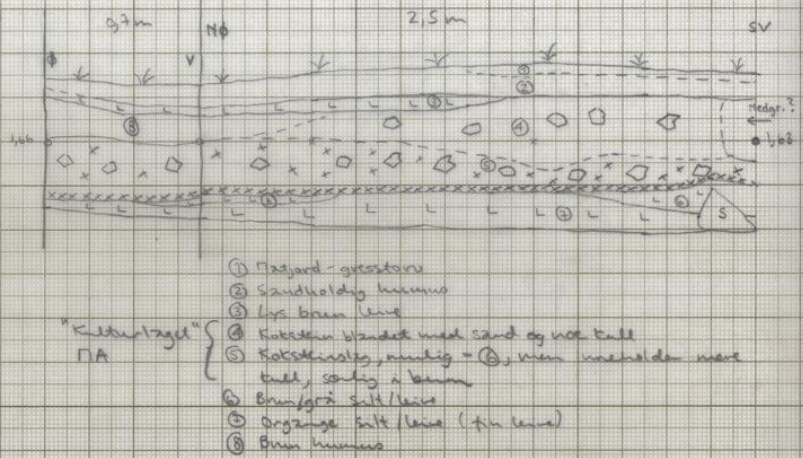
- 1) Mest jord
- 2) Lys sparsomt silt m/ kullbiter
- 3) Tattkullag - porøst
- 4) Lys silt/leire "vinter" m/ leireklumper
- 5) Lys silt/leire
- 6) Grå silt m/ kullbiter
- 7) Lys gråbrun silt m/td kullbiter
- 8) Omvælt masse - silt/skjærbare og stein
- 9) Lys sand/silt
- 10) Grå silt med kull
- 11) Brun fyll silt
- 12) Grå silt med kull
- 13) Brun fyll silt
- 14) Grå silt med kull
- 15) Brun fyll silt
- 16) Brun fyll silt
- 17) Grå silt med kull
- 18) Brun fyll silt
- 19) Grå silt med kull
- 20) Brun fyll silt
- 21) Grå silt med kull
- 22) Brun fyll silt
- 23) Grå silt med kull
- 24) Brun fyll silt
- 25) Grå silt med kull
- 26) Brun fyll silt
- 27) Grå silt med kull
- 28) Brun fyll silt
- 29) Grå silt med kull
- 30) Brun fyll silt
- 31) Grå silt med kull
- 32) Brun fyll silt
- 33) Grå silt med kull
- 34) Brun fyll silt
- 35) Grå silt med kull
- 36) Brun fyll silt
- 37) Grå silt med kull
- 38) Brun fyll silt
- 39) Grå silt med kull
- 40) Brun fyll silt
- 41) Grå silt med kull
- 42) Brun fyll silt
- 43) Grå silt med kull
- 44) Brun fyll silt
- 45) Grå silt med kull
- 46) Brun fyll silt
- 47) Grå silt med kull
- 48) Brun fyll silt
- 49) Grå silt med kull
- 50) Brun fyll silt
- 51) Grå silt med kull
- 52) Brun fyll silt
- 53) Grå silt med kull
- 54) Brun fyll silt
- 55) Grå silt med kull
- 56) Brun fyll silt
- 57) Grå silt med kull
- 58) Brun fyll silt
- 59) Grå silt med kull
- 60) Brun fyll silt
- 61) Grå silt med kull
- 62) Brun fyll silt
- 63) Grå silt med kull
- 64) Brun fyll silt
- 65) Grå silt med kull
- 66) Brun fyll silt
- 67) Grå silt med kull
- 68) Brun fyll silt
- 69) Grå silt med kull
- 70) Brun fyll silt
- 71) Grå silt med kull
- 72) Brun fyll silt
- 73) Grå silt med kull
- 74) Brun fyll silt
- 75) Grå silt med kull
- 76) Brun fyll silt
- 77) Grå silt med kull
- 78) Brun fyll silt
- 79) Grå silt med kull
- 80) Brun fyll silt
- 81) Grå silt med kull
- 82) Brun fyll silt
- 83) Grå silt med kull
- 84) Brun fyll silt
- 85) Grå silt med kull
- 86) Brun fyll silt
- 87) Grå silt med kull
- 88) Brun fyll silt
- 89) Grå silt med kull
- 90) Brun fyll silt
- 91) Grå silt med kull
- 92) Brun fyll silt
- 93) Grå silt med kull
- 94) Brun fyll silt
- 95) Grå silt med kull
- 96) Brun fyll silt
- 97) Grå silt med kull
- 98) Brun fyll silt
- 99) Grå silt med kull
- 100) Brun fyll silt

13. juni 2001 / KS
 Dokumentasjon av profil til grøft rundt
 våningshuset. Målestokk 1:20

Film 4 - bilde 1

Tegning 8

Fusk, Askim E.
 Dokumentasjon av profil i grøft rundt
 våningshuset. Målestokk 1:20

Dato 13.6.01

Dagens høyde 0,74

Tegning 9 a+b

